

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (veľká komora)

zo 6. októbra 2009*

Vo veci C-133/08,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania na základe prvého protokolu z 19. decembra 1988 o výklade Dohovoru o rozhodnom práve pre zmluvné záväzky Súdnym dvorom Európskych spoločenstiev, podaný rozhodnutím Hoge Raad der Nederlanden (Holandsko) z 28. marca 2008 a doručený Súdnemu dvoru 2. apríla 2008, ktorý súvisí s konaním:

Intercontainer Interfrigo SC (ICF)

proti

Balkenende Oosthuizen BV,

MIC Operations BV,

* Jazyk konania: holandčina.

SÚDNY DVOR (veľká komora),

v zložení: predseda V. Skouris, predsedovia komôr P. Jann, C. W. A. Timmermans, A. Rosas, K. Lenaerts, A. Ó Caoimh a J.-C. Bonichot, sudcovia P. Kūris, E. Juhász, G. Arestis, L. Bay Larsen, P. Lindh a C. Toader (spravodajkyňa),

generálny advokát: Y. Bot,
tajomník: R. Grass,

so zreteľom na písomnú časť konania,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

- holandská vláda, v zastúpení: C. Wissels a Y. de Vries, splnomocnení zástupcovia,

- česká vláda, v zastúpení: M. Smolek, splnomocnený zástupca,

- Komisia Európskych spoločenstiev, v zastúpení: V. Joris a R. Troosters, splnomocnení zástupcovia,

po vypočutí návrhov generálneho advokáta na pojednávaní 19. mája 2009,

vyhlásil tento

Rozsudok

- 1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka Dohovoru o rozhodnom práve pre zmluvné záväzky otvoreného na podpis v Ríme 19. júna 1980 (Ú. v. ES L 266, s. 1, ďalej len „dohovor“). Uvedený návrh sa týka článku 4 tohto dohovoru o rozhodnom práve pri absencii voľby zmluvnými stranami.

- 2 Tento návrh bol podaný v rámci sporu, ktorý začala Intercontainer Interfrigo SC (ďalej len „ICF“), spoločnosť usadená v Belgicku, proti Balkenende Oosthuizen BV (ďalej len „Balkenende“) a MIC Operations BV (ďalej len „MIC“), dvom spoločnostiam usadeným v Holandsku, s cieľom dosiahnuť, aby tieto dve spoločnosti zaplatili neuhradené faktúry, ktoré boli vystavené na základe zmluvy o prevádzke dopravného prostriedku uzatvorenej medzi zmluvnými stranami.

Právny rámec

3 Článok 4 dohovoru s názvom „Rozhodné právo pri absencii voľby“ stanovuje:

„1. V rozsahu, v akom nedošlo k voľbe rozhodného práva pre zmluvu podľa článku 3, sa zmluva spravuje právnym poriadkom štátu, s ktorým má najužšiu väzbu. Ak je však časť zmluvy oddeliteľná od jej zostatku a táto časť má užšiu väzbu s iným štátom, možno ju výnimočne posudzovať podľa právneho poriadku tohto iného štátu.

2. S výhradou ustanovenia odseku 5 tohto článku platí domnienka, že zmluva má najužšiu väzbu so štátom, kde má účastník zmluvy, ktorý má uskutočniť plnenie charakteristické pre zmluvu, obvyklý pobyt v čase uzatvorenia zmluvy alebo v prípade zapísanej alebo nezapísanej právnickej osoby svoju ústrednú správu. Ak sa však zmluva uzatvorí v rámci výkonu obchodnej činnosti alebo povolania tohto účastníka, platí domnienka, že zmluva má najužšiu väzbu s tým štátom, kde sa nachádza jeho hlavná prevádzkareň, alebo ak má podľa zmluvy plnenie poskytnúť iná ako hlavná prevádzkareň, so štátom, kde sa nachádza táto iná prevádzkareň.

3. Bez ohľadu na ustanovenia odseku 2 tohto článku, ak predmetom zmluvy je právo k nehnuteľnosti alebo právo na užívanie nehnuteľnosti, platí domnienka, že zmluva má najužšiu väzbu so štátom, kde sa nachádza nehnuteľnosť.

4. Domnienka podľa odseku 2 sa nevzťahuje na zmluvu o preprave tovaru. Ak pri tejto zmluve štát, kde má prepravca v čase uzatvorenia zmluvy hlavnú prevádzkareň, je zároveň štátom, kde sa nachádza miesto nakladania alebo vykladania tovaru alebo hlavná prevádzkareň odosielateľa, potom platí domnienka, že zmluva má najužšiu

väzbu s týmto štátom. Na účely tohto odseku sa zmluvy o prevádzke dopravného prostriedku na jednu cestu a iné zmluvy, ak ich hlavným predmetom je preprava tovaru, považujú za zmluvy o preprave tovaru.

5. Odsek 2 sa neuplatní, ak nemožno určiť charakteristické plnenie, a domnienky odseku 2, 3 a 4 sa neuplatnia, ak z celkových okolností vyplýva, že zmluva má užšiu väzbu s iným štátom.“

4 Článok 10 dohovoru s názvom „Rozsah použitia rozhodného práva“ stanovuje:

„1. Rozhodným právom pre zmluvu podľa článkov 3 až 6 a 12 tohto dohovoru sa spravujú najmä:

...

d) rôzne spôsoby zániku záväzkov, preklúzia a premlčanie;

...“

5 Prvý protokol z 19. decembra 1988 o výklade Dohovoru o rozhodnom práve pre zmluvné záväzky otvoreného na podpis v Ríme 19. júna 1980 Súdny dvorom Európskych spoločenstiev (Ú. v. ES L 48, 1989, s. 1, ďalej len „prvý protokol“) stanovuje v článku 2:

„Každý z nižšie uvedených súdov môže požiadať Súdny dvor o rozhodnutie o prejudiciálnej otázke, ktorá vyplýva z prejednávania veci a ktorá sa týka výkladu ustanovení obsiahnutých v právnych nástrojoch uvedených článku 1, ak tento súd považuje zodpovedanie takejto otázky za potrebné na vydanie rozhodnutia:

a) ...

— v Holandsku:

de Hoge Raad,

...“

Spor vo veci samej a prejudiciálne otázky

- 6 V auguste 1998 uzatvorila ICF zmluvu o prevádzke dopravného prostriedku s Balkenende a MIC v rámci zámeru týkajúceho sa železničnej nákladnej dopravy prepravujúcej tovar medzi Amsterdamom (Holandsko) a Frankfurtom nad Mohanom

(Nemecko). Táto zmluva stanovovala najmä, že ICF má poskytnúť MIC vagóny a zabezpečiť prepravu po železnici. MIC, ktorá prenajala tretím osobám nákladnú kapacitu, ktorou disponovala, bola zodpovedná za celú prevádzkovú časť prepravy dotknutého tovaru.

- 7 Medzi zmluvnými stranami nebola uzavretá písomná zmluva, ale za krátky čas došlo k plneniu dohôd. ICF však zaslala MIC písomný návrh zmluvy, ktorý obsahoval klauzulu, v zmysle ktorej bolo zvolené belgické právo ako rozhodné právo. Uvedený návrh žiadna zo zmluvných strán nikdy nepodpísala.
- 8 ICF zaslala MIC 27. novembra a 22. decembra 1998 faktúry vo výške 107 512,50 eura a 67 100 eur. Prvú z týchto súm MIC nezaplatila, zatiaľ čo druhú zaplatila.
- 9 Dňa 7. septembra 2001 ICF prvýkrát vyzvala Balkenende a MIC, aby zaplatili faktúru zaslanú 27. novembra 1998.
- 10 Žalobou podanou 24. decembra 2002 na Rechtbank te Haarlem (Súd v Haarleme) (Holandsko) ICF žiadala zaviazat Balkenende a MIC na zaplatenie sumy uvedenej v tejto faktúre, ako aj dane z pridanej hodnoty, vrátane úrokov a trov konania v celkovej výške 119 255 eur.
- 11 Z rozhodnutia vnútroštátneho súdu vyplýva, že Balkenende a MIC uplatnili námietku premlčania pohľadávky spornej vo veci samej, tvrdiac, že podľa práva, ktoré je rozhodné pre zmluvu uzatvorenú s ICF, v tomto prípade podľa holandského práva, je pohľadávka premlčaná.

- 12 Podľa ICF táto pohľadávka naopak nie je premlčaná, pretože podľa belgického práva, ktoré je rozhodným právom pre zmluvu, uvedená premlčacia lehota ešte neuplynula. V tejto súvislosti ICF uvádza, že z dôvodu, že zmluva sporná vo veci samej nie je zmluvou o preprave, rozhodné právo sa nemá určiť podľa článku 4 ods. 4 dohovoru, ale na základe tohto článku 4 ods. 2, podľa ktorého rozhodným právom pre túto zmluvu je právo štátu, v ktorom sa nachádza hlavné sídlo ICF.
- 13 Rechtbank te Haarlem vyhovel námietke premlčania podanej zo strany Balkenende a MIC. Podľa holandského práva teda tento súd rozhodol, že nárok požadovať zaplatenie faktúry, ktorý prináležal ICF, je premlčaný, a vyhlásil, že návrh ICF je neprípustný. Gerechtshof te Amsterdam (Odvolací súd v Amsterdame) (Holandsko) tento rozsudok potvrdil.
- 14 Súdny rozhodujúce na základe skutkových okolností daného prípadu považovali spornú zmluvu za zmluvu o preprave tovaru, pričom zohľadnili skutočnosť, že aj keď ICF nie je prepravcom, hlavným predmetom zmluvy je preprava tovaru.
- 15 Tieto súdy však vylúčili uplatnenie hraničného ukazovateľa uvedeného v článku 4 ods. 4 dohovoru a rozhodli, že zmluva sporná vo veci samej má užšiu väzbu s Holandským kráľovstvom než s Belgickým kráľovstvom, pričom sa opierali o viacero skutkových okolností, napríklad sídlo zmluvných partnerov, ktoré sa nachádza v Holandsku, a trasa, po ktorej premávali vagóny medzi Amsterdamom a Frankfurtom nad Mohanom, mestá, v ktorých sa tovar nakladal a následne vykladal.
- 16 Z rozhodnutia vnútroštátneho súdu vyplýva, že uvedené súdy v tejto súvislosti uviedli, že ak sa táto zmluva týka hlavne prepravy tovaru, článok 4 ods. 4 dohovoru sa neuplatní, pretože vo veci samej neexistuje relevantná väzba v zmysle tohto ustanovenia. Táto zmluva sa teda v zmysle zásady uvedenej v článku 4 ods. 1 dohovoru spravuje právom štátu, s ktorým má užšiu väzbu, v danom prípade je to Holandské kráľovstvo.

- 17 Podľa týchto súdov, pokiaľ sporná zmluva, ako to tvrdí ICF, nie je zmluvou o preprave, článok 4 ods. 2 dohovoru sa neuplatní tiež, lebo zo skutkových okolností vyplýva, že táto zmluva má užšiu väzbu s Holandským kráľovstvom, takže sa musí uplatniť odchylné ustanovenie obsiahnuté v článku 4 ods. 5 druhej vete dohovoru.
- 18 V kasačnom opravnom prostriedku ICF uvádza nielen nesprávne právne posúdenie pri kvalifikácii tejto zmluvy ako zmluvy o preprave, ale aj možnosť súdu odchyliť sa od všeobecného pravidla uvedeného v článku 4 ods. 2 dohovoru s cieľom uplatniť článok 4 ods. 5 dohovoru. Podľa žalobkyně vo veci samej táto možnosť sa využije len vtedy, keď z celkových okolností vyplýva, že miesto, kde je usadená zmluvná strana, ktorá má poskytnúť charakteristické plnenie, nemá žiadnu skutočnú výpovednú hodnotu. Uvedené nie je vo veci samej preukázané.
- 19 Vzhľadom na tieto rozpory vo výklade článku 4 dohovoru Hoge Raad der Nederlanden rozhodol o prerušení konania a položil Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:
- „1. Má sa článok 4 ods. 4... dohovoru vykladať tak, že jeho ustanovenie sa týka len zmlúv o prevádzke dopravného prostriedku na jednu cestu a na všetky ostatné druhy zmlúv o prevádzke dopravného prostriedku sa toto ustanovenie nevzťahuje?
2. V prípade kladnej odpovede na [prvú otázku], má sa článok 4 ods. 4... dohovoru vykladať tak, že v rozsahu, v akom sa iné druhy zmlúv o prevádzke dopravného prostriedku týkajú aj prepravy tovaru, spadá príslušná zmluva, pokiaľ ide o túto prepravu, do pôsobnosti tohto ustanovenia a v ostatných častiach sa použiteľné právo určí podľa článku 4 ods. 2... dohovoru?

3. V prípade kladnej odpovede na [druhú otázku], podľa ktorého z oboch uvedených právnych poriadkov sa má potom posudzovať námietka premlčania nárokov z tejto zmluvy?

4. V prípade, že je ťažiskom zmluvy preprava tovaru, nemá sa zohľadniť rozdelenie opísané v [druhej otázke] a právo použiteľné pre všetky časti zmluvy sa má určiť podľa článku 4 ods. 4... dohovoru?

5. Má sa osobitná úprava obsiahnutá v článku 4 ods. 5 druhej vete... dohovoru vykladať v tom zmysle, že domnienky podľa článku 4 ods. 2 [až] 4 neplatia len vtedy, keď z celkových okolností vyplýva, že rozlišovacie kritériá uvedené v týchto ustanoveniach nemajú žiadnu ozajstnú rozlišovaciu hodnotu pre určenie rozhodného práva, alebo už aj vtedy, keď z nich vyplynie, že prevažuje väzba s iným štátom?“

O prejudiciálnych otázkach

Úvodné pripomienky

O právomoci Súdneho dvora

- ²⁰ Podľa prvého protokolu, ktorý nadobudol účinnosť 1. augusta 2004, Súdny dvor má právomoc rozhodovať o návrhoch na začatie prejudiciálneho konania, ktoré sa týkajú dohovoru.

- 21 Okrem toho podľa článku 2 písm. a) prvého protokolu Hoge Raad der Nederlanden môže požiadať Súdny dvor o rozhodnutie o prejudiciálnej otázke, ktorá vyplýva z prejednávania veci pred týmto súdom a ktorá sa týka výkladu ustanovení dohovoru.

O systéme, ktorý dohovor zaviedol

- 22 Ako uviedol generálny advokát v bodoch 33 až 35 návrhov, z preambuly dohovoru vyplýva, že dohovor bol uzatvorený s cieľom pokračovať v právnom zjednotení medzinárodného súkromného práva, ktoré začal Bruselský dohovor z roku 1968 o súdnej príslušnosti a výkone rozhodnutí v občianskych a obchodných veciach (Ú. v. ES L 299, 1972, s. 32).
- 23 Zároveň z tejto preambuly vyplýva, že cieľom dohovoru je určiť jednotné pravidlá na určovanie rozhodného práva pre zmluvné záväzky bez ohľadu na miesto, v ktorom má byť vydaný rozsudok. Zo správy o dohovore o rozhodnom práve pre zmluvné záväzky, ktorú vypracovali Mario Giuliano, profesor na univerzite v Miláne, a Paul Lagarde, profesor na univerzite Paríž I (Ú. v. ES C 282, 1980, s. 1, ďalej len „Giulianova a Lagardeova správa“), totiž vyplýva, že dohovor vznikol na účely odstránenia nezrovnalostí, ktoré vyplývajú z rôznosti kolíznych noriem, najmä v oblasti zmlúv. Cieľom dohovoru je zvýšiť úroveň právnej istoty, posilniť dôveru v stabilitu právnych vzťahov a chrániť získané práva v rámci celého súkromného práva.
- 24 Pokiaľ ide o ukazovatele uvedené v dohovore, ktoré slúžia na určenie rozhodného práva, treba uviesť, že jednotné pravidlá zakotvené v oddiele II dohovoru stanovujú zásadu, podľa ktorej má prednosť vôľa zmluvných strán, ktorým bola v článku 3 dohovoru priznaná slobodná voľba rozhodného práva.

- 25 Pri absencii voľby rozhodného práva uplatniteľného na zmluvu zo strany zmluvných strán článok 4 dohovoru stanovuje hraničné ukazovatele, na základe ktorých má súd toto právo určiť. Tieto ukazovatele sa uplatnia na všetky druhy zmlúv.
- 26 Článok 4 dohovoru sa opiera o všeobecnú zásadu zakotvenú v jeho odseku 1, podľa ktorej na určenie spojitosti zmluvy s vnútroštátnym právom treba zistiť štát, s ktorým má táto zmluva „najvyššiu väzbu“.
- 27 Ako vyplýva z Giulianovej a Lagardeovej správy, pružnosť tejto všeobecnej zásady je zmiernená „domnienkami“ uvedenými v článku 4 ods. 2 až 4 dohovoru. Predovšetkým tento článok 4 ods. 2 uvádza všeobecnú domnienku spočívajúcu v použití pobytu zmluvnej strany, ktorá dodáva charakteristické plnenie, ako hraničného ukazovateľa, zatiaľ čo uvedený článok 4 ods. 3 a 4 stanovuje zvláštne hraničné ukazovatele týkajúce sa zmlúv, ktorých predmetom je právo k nehnuteľnosti a zmlúv o preprave. Článok 4 ods. 5 dohovoru obsahuje výnimku, ktorá umožňuje tieto domnienky neuplatniť.

O prvej otázke a prvej časti druhej otázky, ktoré sa týkajú uplatnenia článku 4 ods. 4 dohovoru na zmluvy o prevádzke dopravného prostriedku

Pripomienky predložené Súdnemu dvoru

- 28 Podľa holandskej vlády sa článok 4 ods. 4 dohovoru týka nielen zmlúv o prevádzke dopravného prostriedku na jednu cestu, ale aj všetkých ostatných zmlúv, v ktorých ide hlavne o prepravu tovaru. Z Giulianovej a Lagardeovej správy totiž vyplýva, že účelom

tohto ustanovenia je objasniť, že zmluvy o prevádzke dopravného prostriedku sa majú považovať za zmluvy o preprave tovaru v rozsahu, v akom je ich predmetom preprava. Zároveň medzi tento druh zmlúv patria aj zmluvy o prevádzke dopravného prostriedku na dobu určitú, v ktorých je daný k dispozícii celý dopravný prostriedok aj s posádkou nájomcovi na dobu určitú na účel uskutočnenia prepravy.

29 Naopak česká vláda navrhuje uplatniť teleologický výklad, podľa ktorého cieľom článku 4 ods. 4 poslednej vety dohovoru je rozšíriť pôsobnosť tohto článku 4 ods. 4 na určité druhy zmlúv súvisiace s prepravou tovaru, hoci sa tieto zmluvy nemôžu považovať za zmluvy o preprave. Na to, aby zmluva o prevádzke dopravného prostriedku patrila do pôsobnosti tohto článku 4 ods. 4 poslednej vety, je nevyhnutné, aby jej hlavným predmetom bola preprava tovaru. Z uvedeného vyplýva, že výraz „hlavným predmetom“ sa nemá chápať ako priamy predmet zmluvy, kvôli ktorému vznikol dotknutý zmluvný vzťah, ale ako predmet, ktorý na svoju realizáciu potrebuje existenciu takéhoto vzťahu.

30 Komisia Európskych spoločenstiev uvádza, že článok 4 ods. 4 posledná veta dohovoru má „obmedzenú pôsobnosť“. Hraničný ukazovateľ uvedený v tejto vete sa týka len niektorých druhov zmlúv o prevádzke dopravného prostriedku, a to zmlúv, ktorými prepravca poskytuje dopravný prostriedok jednorazovo, a zmlúv, ktoré uzatvárajú prepravca a odosielateľ a ktoré sa týkajú výlučne prepravy tovaru. Aj keď je očividné, že na základe toho, že zmluva sporná vo veci samej upravovala poskytnutie dopravného prostriedku spolu so zabezpečením prepravy po železnici, zahŕňa nevyhnutne aj prepravu tovaru, takéto skutočnosti nepostačujú na to, aby sa zmluva považovala za zmluvu o preprave tovaru na účely uplatnenia článku 4 ods. 4 dohovoru. Zdá sa, že zmluvné vzťahy s rôznymi odosielateľmi a záväzky spojené s efektívnou prepravou tovaru, vrátane nakládky a vykládky, existovali medzi MIC a „tretími osobami“, ktorým MIC prenajala nákladnú kapacitu v prenajatých vagónoch.

Odpoveď Súdneho dvora

- 31 Prvou otázkou a prvou časťou druhej otázky sa vnútroštátny súd Súdneho dvora v podstate pýta, či sa článok 4 ods. 4 dohovoru uplatňuje aj na iné zmluvy o prevádzke dopravného prostriedku než zmluvy o prevádzke dopravného prostriedku na jednu cestu, a žiada uviesť znaky, na základe ktorých možno zmluvu o prevádzke dopravného prostriedku považovať za zmluvu o preprave na účely uplatnenia tohto ustanovenia na zmluvu spornú vo veci samej.
- 32 Z tohto hľadiska treba na úvod pripomenúť, že podľa článku 4 ods. 4 druhej vety dohovoru sa zmluva o preprave tovaru spravuje právom štátu, kde má prepravca v čase uzatvorenia zmluvy hlavnú prevádzkareň, ak sa zároveň v tomto štáte nachádza miesto nakladania alebo vykladania tovaru alebo hlavná prevádzkareň odosielateľa. Článok 4 ods. 4 posledná veta dohovoru stanovuje, že na účely tohto odseku sa „zmluvy o prevádzke dopravného prostriedku na jednu cestu a iné zmluvy, ak ich hlavným predmetom je preprava tovaru, považujú za zmluvy o preprave tovaru“.
- 33 Zo znenia tohto ustanovenia vyplýva, že dohovor prirovnáva k zmluvám o preprave nielen zmluvy o prevádzke dopravného prostriedku na jednu cestu, ale aj iné zmluvy v rozsahu, v akom hlavným predmetom týchto zmlúv je preprava tovaru.
- 34 Jedným z cieľov tohto ustanovenia je teda rozšíriť pôsobnosť predpisu medzinárodného práva súkromného stanoveného v článku 4 ods. 4 druhej vete dohovoru na zmluvy, ktoré napriek tomu, že ich vnútroštátne právo považuje za zmluvy o prevádzke dopravného prostriedku, majú ako hlavný predmet prepravu tovaru. Na účely zistenia tohto predmetu treba zohľadniť cieľ zmluvného vzťahu a v dôsledku toho všetky povinnosti zmluvnej strany, ktorá uskutočňuje charakteristické plnenie.

35 A však v zmluve o prevádzke dopravného prostriedku sa prenajímateľ, ktorý takéto plnenie uskutočňuje, zvyčajne zaväzuje umožniť nájomcovi disponovať s dopravným prostriedkom. Nie je však vylúčené, že povinnosťou prenajímateľa nie je len samotné poskytnutie dopravného prostriedku k dispozícii, ale aj preprava tovaru v pravom zmysle slova. V takomto prípade sporná zmluva spadá do pôsobnosti článku 4 ods. 4 dohovoru, pokiaľ jej hlavným predmetom je preprava tovaru.

36 Treba však zdôrazniť, že domnienka zakotvená v článku 4 ods. 4 druhej vete dohovoru sa uplatní len v prípade, keď prenajímateľ — za predpokladu, že sa považuje za prepravcu — má v čase uzatvorenia zmluvy hlavnú prevádzkareň v štáte, ktorý je zároveň štátom, kde sa nachádza miesto nakladania alebo vykladania tovaru alebo hlavná prevádzkareň odosielateľa.

37 Na základe týchto úvah treba na prvú otázku a prvú časť druhej otázky odpovedať, že článok 4 ods. 4 posledná veta dohovoru sa má vykladať v tom zmysle, že hraničný ukazovateľ uvedený v tomto článku 4 ods. 4 druhej vete sa uplatní na iné zmluvy o prevádzke dopravného prostriedku, než je zmluva na jednu cestu, len v prípade, keď hlavným predmetom zmluvy nie je len samotné poskytnutie dopravného prostriedku k dispozícii, ale aj preprava tovaru ako taká.

O druhej časti druhej otázky, ako aj o tretej a štvrtej otázke, ktoré sa týkajú možnosti súdu rozdeliť zmluvu na niekoľko častí s cieľom určiť rozhodné právo

Pripomienky predložené Súdnemu dvoru

- 38 Holandská vláda sa domnieva, že rozdelenie zmluvy podľa článku 4 ods. 1 druhej vety dohovoru je možné len „výnimočne“, ak je časť zmluvy oddeliteľná od jej zostatku a táto časť má užšiu väzbu s iným štátom odlišným od štátu, s ktorým sa spájajú iné časti zmluvy, a len vtedy, ak toto rozdelenie nevedie k narušeniu vzťahov medzi uplatňovanými ustanoveniami. Podľa tejto vlády, ak sa zmluva sporná vo veci samej netýka hlavne prepravy tovaru, je úplne vyňatá z pôsobnosti článku 4 ods. 4 dohovoru. Naopak, ak sa táto zmluva týka hlavne prepravy tovaru, patrí ako celok do pôsobnosti tohto článku 4 ods. 4. Je teda vylúčené, aby sa uvedený článok 4 ods. 4 uplatňoval len na časti zmluvy týkajúce sa prepravy tovaru a vo zvyšnej časti by sa zmluva spravovala právom, ktoré je určené podľa článku 4 ods. 2 dohovoru.
- 39 Česká vláda uvádza, že článok 4 ods. 1 druhá veta dohovoru sa má uplatňovať výnimočne, pretože uplatnenie odlišného práva na určité časti zmluvy, aj keď sú oddeliteľné od zvyšku zmluvy, zasahuje do zásad právnej istoty a „legitímnej dôvery“. Ako teda vyplýva z Giulianovej a Lagardeovej správy, eventuálne oddelenie rôznych častí zmluvy by malo spĺňať požiadavky celkovej koherencie.
- 40 Komisia zdôrazňuje, že rozdelenie zmluvy upravené v článku 4 ods. 1 dohovoru nie je povinné, ale ide len právo prináležiace súdu, ktorý rozhoduje vo veci, ktoré možno uplatniť len v prípade, keď zmluva pozostáva z viacerých samostatných a oddeliteľných častí. Keďže predmetom veci samej je zložitá zmluva, v ktorej je sporný aj samotný vzťah

medzi prevádzkou prostriedku a prepravou tovaru, Komisia zastáva názor, že by dovolávanie sa rozdelenia zmluvy mohlo byť neprirodzeným riešením. Ak by totiž išlo o zmluvu patriacu do pôsobnosti článku 4 ods. 4 dohovoru, nebolo by nutné niektoré vedľajšie aspekty súvisiace s prepravou spravovať právnou úpravou, ktorá sa líši od právnej úpravy uplatňovanej na hlavný predmet zmluvy. Obzvlášť právo na protihodnotu plnenia, ako aj premlčanie sú tak úzko previazané so základom zmluvy, že ich nie je možné oddeliť bez porušenia zásady právnej istoty.

Odpoveď Súdneho dvora

- 41 Druhou časťou druhej otázky, ako aj treťou a štvrtou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, za akých okolností je možné podľa článku 4 ods. 1 druhej vety dohovoru uplatniť rôzne vnútroštátne práva na ten istý zmluvný vzťah, najmä pokiaľ ide o premlčanie práv, ktoré vyplývajú z takej zmluvy, ako je zmluva sporná vo veci samej. Hoge Raad der Nederlanden sa predovšetkým pýta, či v prípade uplatnenia hraničného ukazovateľa uvedeného v článku 4 ods. 4 dohovoru na zmluvu o prevádzke dopravného prostriedku sa tento ukazovateľ týka len časti zmluvy, ktorá sa vzťahuje na prepravu tovaru.
- 42 V tejto súvislosti treba pripomenúť, že podľa článku 4 ods. 1 druhej vety dohovoru sa časť zmluvy výnimočne môže spravovať právom, ktoré sa odlišuje od práva uplatňovaného na zvyšok zmluvy, pokiaľ táto časť má užšiu väzbu s iným štátom odlišným od štátu, s ktorým sa spájajú iné časti zmluvy.
- 43 Zo znenia tohto ustanovenia vyplýva, že predpis upravujúci rozdelenie zmluvy je výnimkou. V tejto súvislosti Giulianova a Lagardeova správa uvádza, že slovo „výnimočne“ uvedené v článku 4 ods. 1 poslednej vete „sa má vykladať... v tom zmysle, že súd má pristúpiť k štiepeniu rozhodného práva v čo najmenej prípadoch“.

- 44 V súvislosti so zisťovaním podmienok, na základe ktorých súd môže uskutočniť rozdelenie zmluvy, treba konštatovať, že cieľom dohovoru, ako už bolo spomenuté v úvodných pripomienkach v bodoch 22 a 23 tohto rozsudku, je zvýšiť úroveň právnej istoty posilnením dôvery v stabilitu právnych vzťahov medzi zmluvnými stranami. Tento cieľ nemožno dosiahnuť, ak systém určovania rozhodného práva nie je jasný a ak tento systém nie je predvídateľný s určitou mierou istoty.
- 45 Ako uviedol generálny advokát v bodoch 83 a 84 návrhov, možnosť rozdeliť zmluvu na niekoľko častí z dôvodu, aby sa mohlo uplatniť viacero práv, je v rozpore s cieľmi dohovoru a prichádza do úvahy len v prípade, keď zmluvu tvorí niekoľko častí, ktoré možno považovať za navzájom samostatné.
- 46 Na preukázanie, že časť zmluvy môže podliehať inému právu, treba zistiť, či táto časť zmluvy má samostatný predmet v porovnaní so zvyškom zmluvy.
- 47 Ak ide o tento prípad, potom sa každá časť zmluvy musí spravovať vlastným právom. Preto v súvislosti najmä s premlčaním práva sa musí vychádzať z takého istého právneho poriadku, aký sa uplatňuje aj na príslušný záväzok. V tejto súvislosti treba pripomenúť, že podľa článku 10 ods. 1 písm. d) dohovoru sa právom rozhodným pre zmluvu spravuje najmä premlčanie záväzkov.
- 48 Na základe uvedených úvah treba na druhú časť druhej otázky, ako aj na tretiu a štvrtú otázku odpovedať, že článok 4 ods. 1 druhá veta dohovoru sa má vykladať v tom zmysle, že časť zmluvy sa môže spravovať iným právom, než je právo, ktoré sa uplatňuje na zvyšok zmluvy, len v prípade, keď má jej predmet autonómny charakter.

- 49 Ak je hraničným ukazovateľom, ktorý sa uplatňuje na zmluvu o prevádzke dopravného prostriedku, ukazovateľ uvedený v článku 4 ods. 4 dohovoru, musí sa tento ukazovateľ uplatniť na celú zmluvu, ibaže by časť zmluvy týkajúca sa prepravy mala vo vzťahu k zvyšku zmluvy autonómny charakter.

O piatej otázke, ktorá sa týka uplatnenia článku 4 ods. 5 druhej vety dohovoru

Pripomienky predložené Súdnemu dvoru

- 50 Podľa holandskej vlády článok 4 ods. 5 druhá veta dohovoru upravuje odchýlku od ukazovateľov uvedených v článku 4 ods. 2 až 4 tohto dohovoru. V dôsledku toho takéto nadväzovanie, označované za „slabé“, na iný štát než sú štáty uvedené v článku 4 ods. 2 až 4, nie je postačujúce na odôvodnenie odchýlky od týchto ukazovateľov, pretože v opačnom prípade by nemohli byť tieto ukazovatele považované za hlavné. Z toho vyplýva, že odchýlku upravenú v článku 4 ods. 5 dohovoru možno uplatniť len v prípade, keď z celkových okolností vyplýva, že tieto ukazovatele nemajú ozajstnú rozlišovaciu hodnotu pre určenie rozhodného práva a že zmluva má prevládajúci vzťah s iným štátom.
- 51 Podľa českej vlády článok 4 ods. 5 dohovoru nie je *lex specialis* vo vzťahu k uvedenému článku 4 ods. 2 až 4, ale je osobitným ustanovením vzťahujúcim sa na situáciu, pri ktorej z celkových okolností prípadu a z celkového zmluvného vzťahu veľmi jasne vyplýva, že zmluva má oveľa užšiu väzbu s iným štátom, ktorý sa odlišuje od štátu určeného na základe uplatnenia iných hraničných ukazovateľov.

52 Naproti tomu Komisia zdôrazňuje, že článok 4 ods. 5 dohovoru sa má vykladať striktnie v tom zmysle, že len v prípade, keď ukazovatele stanovené v odsekoch 2 až 4 tohto článku nemajú ozajstnú rozlišovaciu hodnotu pre určenie rozhodného práva, možno zohľadniť aj iné faktory. Existencia týchto domnienok totiž vyžaduje, aby mali zásadný význam. Iné rozlišovacie faktory možno zobrať do úvahy len v prípade, ak by uvedené ukazovatele výnimočne neboli efektívne.

Odpoveď Súdneho dvora

53 Piatou otázkou sa vnútroštátny súd pýta, či sa výnimka uvedená v článku 4 ods. 5 druhej vete dohovoru má vykladať v tom zmysle, že domnienky vyplývajúce z uvedeného článku 4 ods. 2 až 4 neplatia len vtedy, keď z celkových okolností vyplýva, že hraničné ukazovatele uvedené v týchto ustanoveniach nemajú žiadnu ozajstnú rozlišovaciu hodnotu pre určenie rozhodného práva, alebo ich súd nemá uplatniť v prípade, keď z týchto okolností vyplynie, že prevažuje väzba s iným štátom.

54 V úvodných pripomienkach uvedených v bodoch 24 až 26 tohto rozsudku bolo zdôraznené, že článok 4 dohovoru, ktorý stanovuje hraničné ukazovatele uplatniteľné na zmluvné záväzky pri absencii voľby práva rozhodného pre zmluvu zmluvnými stranami, v odseku 1 zakotvuje všeobecnú zásadu, podľa ktorej sa zmluva musí spravovať právom štátu, s ktorým má užšiu väzbu.

55 S cieľom zabezpečiť vyššiu úroveň právnej istoty v zmluvných vzťahoch článok 4 dohovoru zakotvuje v odsekoch 2 až 4 niekoľko ukazovateľov, ktoré umožňujú predpokladať, s ktorým štátom má zmluva najužšiu väzbu. Tieto ukazovatele totiž fungujú ako domnienky v tom zmysle, že súd, ktorý rozhoduje vo veci, má povinnosť ich zohľadniť pri určovaní práva rozhodného pre zmluvu.

56 Podľa článku 4 ods. 5 prvej vety dohovoru sa hraničný ukazovateľ pobytu zmluvnej strany, ktorá dodáva charakteristické plnenie, neuplatní, ak tento pobyt nemožno zistiť. Podľa znenia tohto článku 4 ods. 5 druhej vety všetky „domnienky“ netreba uplatniť, „ak z celkových okolností vyplýva, že zmluva má užšiu väzbu s iným štátom“.

57 V tejto súvislosti treba určiť funkciu a cieľ článku 4 ods. 5 druhej vety dohovoru.

58 Z Giulianovej a Lagardeovej správy vyplýva, že autori dohovoru považovali za nevyhnutné „ponúknuť možnosť uplatniť právo, ktoré sa odlišuje od práv, na ktoré odkazujú domnienky v odsekoch 2, 3 a 4, zakaždým, keď z celkových okolností vyplýva, že zmluva má užšiu väzbu s iným štátom“. Z tejto správy zároveň vyplýva, že článok 4 ods. 5 dohovoru ponecháva súdu „určitú mieru voľnej úvahy, ak v konkrétnom prípade celkové okolnosti odôvodňujú neuplatnenie domniek uvedených v odsekoch 2, 3 a 4“, a že takéto ustanovenie je „nevyhnutnou protiváhou všeobecnej kolíznej normy, ktorá sa má uplatniť takmer na všetky druhy zmlúv“.

59 Súčasne z Giulianovej a Lagardeovej správy vyplýva, že cieľom článku 4 ods. 5 dohovoru je vyvážiť systém domniek vyplývajúcich z tohto článku zosúladením požiadaviek právnej istoty, ktoré sa odzrkadľujú v uvedenom článku 4 ods. 2 až 4, a potreby zachovať určitú pružnosť pri určovaní práva, ktoré skutočne má najužšiu väzbu so spornou zmluvou.

60 Keďže hlavným cieľom článku 4 dohovoru je uplatniť na zmluvu právo štátu, ku ktorému má zmluva najužší vzťah, tento článok 4 ods. 5 sa má vykladať v tom zmysle, že

umožňuje súdu, ktorý rozhoduje vo veci, uplatniť vo všetkých prípadoch ukazovateľ, ktorý umožňuje preukázať existenciu takejto väzby a neuplatniť na vec „domnienky“, pokiaľ neodkazujú na štát, s ktorým má zmluva najužšiu väzbu.

- 61 Treba teda zistiť, či sa tieto domnienky neuplatnia výlučne v prípade, keď nemajú žiadnu ozajstnú rozlišovaciu hodnotu pre určenie rozhodného práva alebo ak súd konštatuje, že zmluva má užšiu väzbu s iným štátom.
- 62 Zo znenia a z cieľa článku 4 dohovoru vyplýva, že súd musí rozhodné právo vždy určiť na základe týchto domnienok, ktoré spĺňajú všeobecnú požiadavku predvídateľnosti práva a tým aj právnej istoty v zmluvných vzťahoch.
- 63 Ak však z celkových okolností jasne vyplýva, že zmluva má užšiu väzbu s iným štátom než so štátom určeným podľa domnienok uvedených v článku 4 ods. 2 až 4 dohovoru, prislúcha tomuto súdu neuplatniť tento článok 4 ods. 2 až 4.
- 64 Vzhľadom na tieto úvahy treba na piatu otázku odpovedať, že článok 4 ods. 5 dohovoru sa má vykladať v tom zmysle, že ak z celkových okolností jasne vyplýva, že zmluva má užšiu väzbu s iným štátom než so štátom určeným podľa domnienok uvedených v článku 4 ods. 2 až 4 dohovoru, prislúcha súdu neuplatniť tieto ukazovatele a uplatniť právo štátu, s ktorým má táto zmluva najužšiu väzbu.

O trovách

- ⁶⁵ Vzhľadom na to, že konanie pred Súdny dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (veľká komora) rozhodol takto:

1. Článok 4 ods. 4 posledná veta Dohovoru o rozhodnom práve pre zmluvné záväzky otvoreného na podpis v Ríme 19. júna 1980 sa má vykladať v tom zmysle, že hraničný ukazovateľ uvedený v tomto článku 4 ods. 4 druhej vete sa uplatní na iné zmluvy o prevádzke dopravného prostriedku, než je zmluva na jednu cestu, len v prípade, keď hlavným predmetom zmluvy nie je len samotné poskytnutie dopravného prostriedku k dispozícii, ale aj preprava tovaru ako taká.
2. Článok 4 ods. 1 druhá veta tohto dohovoru sa má vykladať v tom zmysle, že časť zmluvy sa môže spravovať iným právom, než je právo, ktoré sa uplatňuje na zvyšok zmluvy, len v prípade, keď má jej predmet autonómny charakter.

Ak je hraničným ukazovateľom, ktorý sa uplatňuje na zmluvu o prevádzke dopravného prostriedku, ukazovateľ uvedený v článku 4 ods. 4 tohto dohovoru, musí sa tento ukazovateľ uplatniť na celú zmluvu, ibaže by časť zmluvy týkajúca sa prepravy mala vo vzťahu k zvyšku zmluvy autonómny charakter.

3. **Článok 4 ods. 5 tohto dohovoru sa má vykladať v tom zmysle, že ak z celkových okolností jasne vyplýva, že zmluva má užšiu väzbu s iným štátom než so štátom určeným podľa domniebok uvedených v tomto článku 4 ods. 2 až 4 dohovoru, prislúcha súdu neuplatniť tieto ukazovatele a uplatniť právo štátu, s ktorým má táto zmluva najužšiu väzbu.**

Podpisy